

Onzekerheidsvariant

In de prognose is geen rekening gehouden met de gevolgen van de recente onrust op de financiële markten voor de economische ontwikkeling. De wijze waarop en de mate waarin deze onrust zal doorwerken zijn uiterst onzeker. Onderstaande tabel schetst de mogelijke gevolgen voor de Nederlandse economie op korte termijn van de huidige financiële crisis, die is gesimuleerd door een lagere wereldhandel, hogere rentes voor bedrijven en gezinnen, lagere aandelenkoersen en lagere wereldhandelsprizen dan in de centrale projectie. In de berekening is er mee rekening gehouden dat de door de overheid te betalen rente op staatsobligaties niet hoger uitkomt dan in de centrale projectie. In de variant zijn de schokken in het derde kwartaal van dit jaar gegeven. De lagere wereldhandel is het gevolg van internationaal meer risico-aversie. Deze leidt ertoe dat sommige bedrijven en consumenten geen krediet meer zullen krijgen, terwijl andere bedrijven en consumenten alleen krediet kunnen krijgen tegen een hogere rente. Dit heeft wereldwijd een negatief effect op de consumptie en investeringen, maar vooral in de Verenigde Staten. Als gevolg hiervan daalt de invoer wereldwijd, waardoor voor Nederland de relevante wereldhandel in 2008 2%-punt lager uitkomt. De zwakkere wereldeconomie gaat in deze onzekerheidsvariant gepaard met 10% lagere (invoer)prijzen voor grondstoffen, waaronder olie.

De financiële onrust beïnvloedt de Nederlandse economie vooral via de geringere buitenlandse handel, maar ook via hogere financieringskosten voor bedrijven en gezinnen en lagere aandelenprijzen. De hogere financieringskosten en de geringere afzet als gevolg van de lagere uitvoer werken negatief door op de investeringen van Nederlandse bedrijven. De lagere aandelenprijzen hebben samen met een lagere huizenprijsstijging een drukkend effect op de particuliere consumptie. De lagere huizenprijsstijging dan in de centrale projectie is vooral het gevolg van de hogere rente. De gevolgen voor de economische groei in 2007 zijn beperkt, maar in 2008 zou bij deze variant het Nederlandse BBP-volume naar schatting 1% lager uitkomen dan in de centrale projectie is voorzien. De economische groei komend jaar zou in dat geval geen 2½% maar slechts 1¼% bedragen. De lagere groei leidt tot minder belastinginkomsten, terwijl de hogere rentelasten voor particulieren de belastinggrondslag verlagen. Hoewel de door de overheid te betalen rente op staatsobligaties niet hoger is, zou het EMU-saldo komend jaar in de variant 0,5% van het BBP lager uitkomen. Dit wordt vooral veroorzaakt door geringere belastinginkomsten en het lagere niveau van het BBP (noemereffect).

Mogelijke effecten van de kredietcrisis op de Nederlandse economie op korte termijn

	2007	2008
	cumulatieve afwijkingen in %	
Relevante wereldhandel, volume	- 0,3	- 2,0
Invoerprijs goederen	- 0,5	- 2,8
Lange rente (niveau in %) ^a	0,4	1,0
Olieprijs (Brent, niveau in dollars per vat)	- 1,5	- 7,5
Huizenprijs	- 0,4	- 4,4
Contractloon marktsector	0,0	- 0,3
Consumentenprijsindex (CPI)	0,0	- 0,6
Bruto binnenlands product (BBP), volume	- 0,1	- 1,0
Particuliere consumptie, volume	- 0,2	- 1,3
Investeringen bedrijven (excl. woningen), volume	- 0,3	- 2,4
Uitvoer goederen (exclusief energie), volume	- 0,3	- 1,6
Werkgelegenheid (arbeidsjaren)	0,0	- 0,1
Arbeidsinkomensquote marktsector (niveau)	- 0,1	0,0
EMU-saldo (niveau, % BBP)	0,0	- 0,5

^a Voor bedrijven en gezinnen.